การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*

THE DEVELOPMENT OF A CURRICULUM TO ENHANCE ANALYTICAL THINKING USING ACTIVITY-BASED LERNING FOR GRADE 3 STUDENTS

เกตุมาลา เทียมธรรม[1], เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์[2] และ กนิษฐ์กานต์ ปันแก้ว[3]

Sarawut Suwannaut[1], Kedthip Sirichaisin[2] and Kanitkan Pankaew[3]

[1-2]สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

[3]สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

[1-2]Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

[3]Computer Program, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

Corresponding Author's Email: Ketmala.tiemtam@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น การวิจัยเป็นแบบเชิงทดลองเบื้องต้น (One-Group Pretest–Posttest Design) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนพงษ์พิกุลเชียงใหม่ จำนวน 25 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น 2) แบบประเมินคุณภาพหลักสูตร และ 3) แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ชนิดปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นมาและความสำคัญ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยมี 3 หน่วยการเรียนรู้ รวมเวลา 15 ชั่วโมง 2) ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.66, S.D. = 0.51) และเอกสารประกอบหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.59, S.D. = 0.51) และ 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า นักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์หลังเรียน ($\overline{X}$ = 28.24, S.D. = 2.05) สูงกว่าก่อนเรียน ($\overline{X}$ = 20.12, S.D. = 5.56) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* Received 11 February 2026; Revised 6 March 2026; Accepted 6 March 2026

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, การคิดวิเคราะห์, การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

Abstract

The purposes of this research were to: 1) develop and examine the quality of an activity-based curriculum designed to enhance analytical thinking skills for Grade 3 students, and 2) investigate the effects of implementing the developed curriculum. The study employed a pre-experimental research design using a one-group pretest–posttest design. The sample consisted of 25 Grade 3/1 students in the second semester of the 2025 academic year at Pongphikul Chiangmai School, selected through cluster random sampling. The research instruments included: 1) the developed curriculum and its supporting documents, 2) a curriculum quality assessment form, and 3) a 30-item three-choice multiple-choice analytical thinking test. Data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, and dependent samples t-test.

The findings revealed that: 1) The developed curriculum consisted of seven components: background and rationale, principles, objectives, content structure, learning management, instructional media and learning resources, and measurement and evaluation. The curriculum comprised three learning units with a total instructional time of 15 hours. The overall appropriateness of the curriculum, as evaluated by experts, was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.51), and the supporting documents were also rated at the highest level ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.51). and 2) The implementation results indicated that students' posttest analytical thinking scores ($\bar{X}$ = 28.24, S.D. = 2.05) were significantly higher than their pretest scores ($\bar{X}$ = 20.12, S.D. = 5.56) at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Curriculum Development, Analytical Thinking, Activity-Based Learning

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ส่งผลให้การจัดการศึกษาไม่สามารถมุ่งเน้นเพียงการถ่ายทอดความรู้เชิงเนื้อหาได้อีกต่อไป แต่จำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการคิด โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิตอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดวิเคราะห์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะข้อมูล พิจารณาเหตุผล และตัดสินใจอย่างเหมาะสม อันเป็นรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2549; สุวิทย์ มูลคำ, 2547) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง (ศิริพร ขีปนวัฒนา, 2548; สงัด อุทรานันท์, 2537)

อย่างไรก็ตาม จากผลการทดสอบวัดระดับความรู้ระดับชาติ (NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพงษ์พิกุลเชียงใหม่ พบว่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน โดยเฉพาะด้านที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผล สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ยังเน้นการถ่ายทอดความรู้และการท่องจำมากกว่าการฝึกคิดอย่างเป็นระบบ (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2555)

การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดขั้นสูงที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม (Good, 1973; ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551) หนึ่งในแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะดังกล่าว คือการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง คิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559; Festus, 2013)

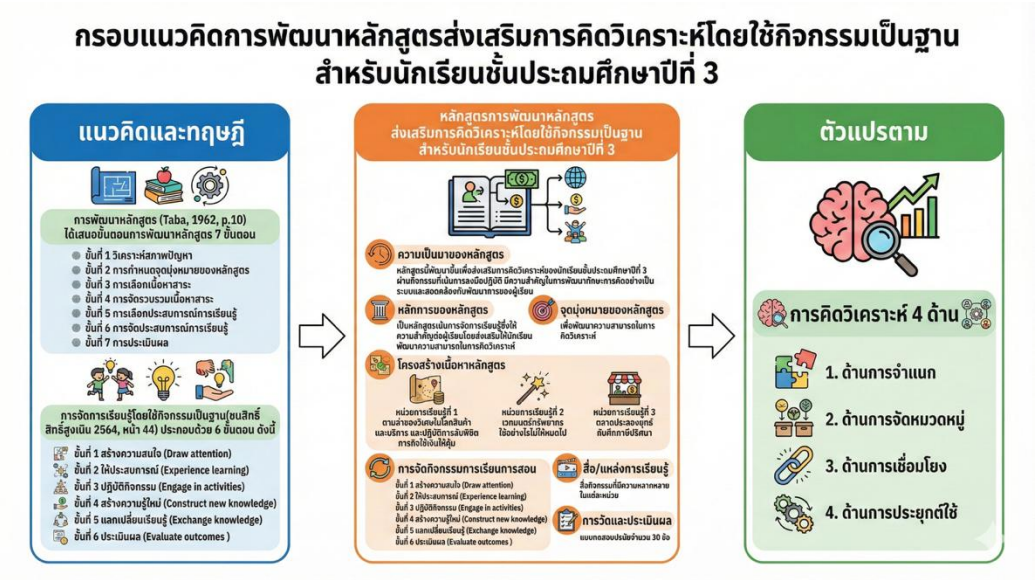
จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานสามารถพัฒนาในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จุฑามณี อินทร์อุริศ, 2564) จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยประเภทเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Designs) และแบบแผนที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ แบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design)

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนพงษ์พิกุลเชียงใหม่ จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 59 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนพงษ์พิกุลเชียงใหม่ จำนวน 25 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) หลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยมีเนื้อหาสาระแบ่งออกเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ รวมระยะเวลา 15 ชั่วโมง และจัดการเรียนการสอนในชั่วโมงกิจกรรมชุมนุม หน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ตามล่าของวิเศษในโลกสินค้า บริการ และปฏิบัติการลับพิชิตภารกิจใช้เงินให้คุ้ม ใช้เวลา 7 ชั่วโมง หน่วยการเรียนรู้

ที่ 2 เวทมนตร์ทรัพยากร ใช้อย่างไรไม่ให้หมดไป ใช้เวลา 3 ชั่วโมง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ตลาดประลองยุทธ์ กับศึกภาษีปริศนา ใช้เวลา 5 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3.การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการ ดังนี้ เริ่มจากผู้วิจัยให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา แนวทางการจัดการเรียนรู้ และการนำหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ต่อจากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนการเรียนรู้ เพื่อประเมินระดับความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนและเอกสารประกอบหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 15 ชั่วโมง ภายในชั่วโมงกิจกรรมชุมนุม เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรม นักเรียนได้รับการประเมินหลังเรียนด้วยแบบทดสอบชุดเดียวกัน และนำผลคะแนนที่ได้ไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ดำเนินการโดยนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาประมวลผลทางสถิติ เพื่ออธิบายระดับผลสัมฤทธิ์และลักษณะการกระจายของคะแนน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นสถิติเชิงพรรณนา จากนั้นทำการตรวจสอบความแตกต่างของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ด้วยสถิติทดสอบทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน (t-test dependent samples) เพื่อพิจารณาว่าการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ อันเป็นการสะท้อนประสิทธิผลของหลักสูตรตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมและรายด้าน

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร	4.60	0.55	มากที่สุด
2. หลักการของหลักสูตร	4.67	0.51	มากที่สุด
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.67	0.51	มากที่สุด
4. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร	4.70	0.50	มากที่สุด
5. การจัดการเรียนรู้	4.60	0.52	มากที่สุด
6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้	4.73	0.48	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.65	0.52	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.66**	**0.51**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D.= 0.51) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีระดับผลการประเมินสูงสุดคือ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.73, S.D.= 0.48) และผลการประเมินต่ำสุดคือ การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.60, S.D.= 0.52)

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญโดยรวมและรายด้าน

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. คำชี้แจงการใช้หลักสูตร	4.67	0.51	มากที่สุด
2. คำแนะนำสำหรับครู	4.60	0.55	มากที่สุด
3. คำแนะนำสำหรับผู้เรียน	4.53	0.55	มากที่สุด
4. แผนการดำเนินการตามหลักสูตร	4.80	0.45	มากที่สุด
5. แผนการจัดการเรียนรู้	4.30	0.50	มาก
6. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร	4.50	0.55	มากที่สุด
7. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.75	0.47	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.59**	**0.51**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินเอกสารประกอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D.= 0.51) เมื่อพิจารณารายด้าน

พบว่าด้านที่มีระดับผลการประเมินสูงสุดคือ แผนการดำเนินการตามหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.80, S.D.= 0.45) และผลการประเมินต่ำสุดคือ แผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.30, S.D.= 0.50)

2. ผลการศึกษาการใช้หลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน	$\bar{X}$	ร้อยละ	S.D.	$\bar{D}$	$S.D._D$	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	25	30	503	20.12	67.07	5.56	8.12	4.71	8.62*	0.0000
หลังเรียน	25	30	706	28.24	94.13	2.05				

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยของการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 20.12 และ 28.24 ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 67.07 และ 94.13 แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านองค์ประกอบของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน จากนั้นกำหนดจุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดประเมินผลให้สอดคล้องกันอย่างเป็นลำดับขั้น ส่งผลให้หลักสูตรมีความชัดเจน ครอบคลุม และสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3

การใช้หลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมกระบวนการคิดของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในกระบวนการเรียนรู้ ตั้งแต่การทำความเข้าใจสถานการณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล การจำแนกและจัดหมวดหมู่ ความรู้ไปจนถึงการเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นและมีความหมายมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ลักษณะของกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิด แก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำงานร่วมกัน ยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้เหตุผลและกระบวนการคิดอย่างมีระบบ ส่งผลต่อการพัฒนาการคิดวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ มูลคำ (2547) ที่ว่าการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานช่วยพัฒนาการคิดและการแก้ปัญหาของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ฆนัท ธาตุทอง (2554) และ สอดคล้องงานวิจัย จุฑามณี อินทร์อุริศ (2564) พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งผลให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ Bakar และ Ismail (2019) รายงานว่า การบูรณาการกิจกรรมเป็นฐานเข้ากับกลยุทธ์อภิปัญญา ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจเชิงลึก การกำกับตนเองทางการเรียน และการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ส่วน Festus (2013) ยืนยันว่าการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจ และการคิดได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย

แม้งานของ รัชนีกร ทัพชัย (2552) และ ศศิธร ลิจันทร์พร (2556) จะมุ่งเน้นพัฒนาพฤติกรรมและวินัยของผู้เรียน แต่ผลการศึกษาก็สะท้อนในทิศทางเดียวกันว่า การเรียนรู้ที่ยึดกิจกรรมเป็นฐานสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมและพัฒนากระบวนการคิดได้อย่างมีประสิทธิผล ด้วยเหตุนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า หลักสูตรส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเป็นแนวทางที่เหมาะสม ทันสมัย และทรงประสิทธิภาพสำหรับการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากงานวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า หลักสูตรฯ มีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ การคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย **1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ประกอบด้วย 1.1 ในการจัดการเรียนรู้ในบางกิจกรรม ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีบทบาทที่โดดเด่นในการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็น ในขณะที่ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอาจจะขาดความมั่นใจในการร่วมตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น ดังนั้นควรเพิ่มระดับความยากของกิจกรรมให้มีหลายระดับเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียม 1.2 สถานศึกษา ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมและควรพิจารณาการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์จริงจากชุมชน โดยอาจทำเป็นกิจกรรมศึกษานอกห้องเรียนที่ควบคุมอย่างเหมาะสม หรือจำลองสถานการณ์ในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเข้าใจบริบทจริง ขณะเดียวกันยังคงคำนึงถึงความปลอดภัยและข้อจำกัดด้านนโยบายของโรงเรียน **2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป** ประกอบไปด้วย 2.1 ควรมีการขยายกลุ่มตัวอย่างและระดับชั้นเรียน ทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนจำนวนมากขึ้นและในหลายระดับชั้น เพื่อประเมินความเหมาะสมและประสิทธิผลของหลักสูตรในกลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะและความสามารถแตกต่างกัน และปรับ

หลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทที่หลากหลาย 2.2 ควรพิจารณาวัดผลลัพธ์ที่มากกว่าการคิดวิเคราะห์เพียงอย่างเดียว เช่น การแก้ปัญหาการคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การศึกษาผลกระทบหลายมิติจะช่วยให้หลักสูตรมีความครอบคลุมและสร้างคุณค่าต่อผู้เรียนมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ให้การสนับสนุนการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ งานวิจัยฉบับนี้ได้รับการรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เลขที่รับรอง 2568/253 (17) ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งมีส่วนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). การคิดเชิงวิเคราะห์. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ซัคเซสมีเดีย.

ฆนัท ธาตุทอง. (2554). สอนคิด: การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด .(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เพชรเกษมการพิมพ์.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: พีบาลานซ์ดีไซด์แอนด์ปริ้นติ้ง.

จุฑามณี อินทร์อุริศ. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รัชนีกร ทัพชัย. (2552). การพัฒนาระบบการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน: กรณีศึกษาการแก้ปัญหาความก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 . ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศศิธร ลิจันทร์พร. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนด้วยกิจกรรมเป็นฐานโดยใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่เพื่อส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร ขีปนวัฒนา. (2548). หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เชียงใหม่: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สงัด อุทรานันท์. (2537). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: วงเดือนการ

พิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กระทรวงศึกษาธิการ. เรียกใช้เมื่อ 7 มิถุนายน 2568 จาก https://shorturl.asia/ENsbp

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2567). รายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2555). พัฒนาทักษะการคิดตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคพริ้นติ้ง.

สุวิทย์ มูลคำ. (2547). ครบเครื่องเรื่องการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

Bakar, M. A. A., & Ismail, N. (2019). Activity-based learning of mathematics in metacognitive learning strategies: Review of effective activities and the impacts to the students. International Journal of Technical Research & Science, 4(3), 23–32.

Festus, A. B. (2013). Activity-based learning strategies in the mathematics classrooms. Journal of Education and Practice, 4(13), 8–14.

Good, C. V. (1973). Dictionary of education. New York, NY: McGraw-Hill.